

ESKİŞEHİR İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ
ÖLÇME DEĞERLENDİRME MERKEZİ
2022-2023 EĞİTİM-ÖĞRETİM YILI
TÜRK DİLİ ve EDEBİYATI DERSİ 10. SINIFLAR
İL GENELİ 1. DÖNEM 2. SINAV SORULARI

1. Destan ve efsaneyi temel özelliklerine göre karşılaştırınız.

Destan	Efsane
Milli nitelik taşır.	Yöreseldir.
Bir milleti derinden etkileyen olay ele alınır.	Hayal gücünün ve bir inanın ürünüdür.
Olağanüstü olay ve kişiler yer alır.	Olağanüstünlüklere yer verilir.
Yaşanmış tarihi olaylarla sıkı sıkıya bağlıdır.	Tarihle ilişki içinde değildir.
Anonim ürünlerdir.	Anonim ürünlerdir.

2. Doğal destanlar kaç aşamadan oluşur? Bu aşamaları kısaca açıklayınız.

- 1.Doğuş(Çekirdek) safhası: Bu safhada milletin hayatında iz bırakan önemli tarihi ve sosyal olaylar, bu olaylar içinde yüceltilmiş efsanevi kahramanlar görülür.
- 2.Yayıma safhası: Bu safhada, söz konusu olay ve kahramanlıklar, sözlü gelenek yoluyla yayılır. Böylece bölgeden bölgeye ve nesilden nesle geçer.
- 3.Derleme (yazıya geçirme) safhası: Bu safhada, sözlü gelenekte yaşayan destanı, güçlü bir şair, bir bütün halinde derleyip manzum olarak yazıya geçirir. Çoğu zaman bu destanların kim tarafından derlendiği ve yazıya geçirildiği belli değildir.

3. Aşağıdaki boşlukları uygun sözcüklerle doldurunuz.

Türk edebiyatında destanların sınıflandırılmasında coğrafi ve kültürel değişikliklerin yanı sıra din unsurunun da etkisi vardır. Bu bakımdan destanlar, İslamiyet'in kabulünden önceki Türk destanları ve İslamiyet sonrası Türk destanları olarak sınıflandırılmıştır İslamiyet'in kabulünden önceki Türk destanları arasında; Altay-Yakut Dönemi'nde **Yaratılış** destanı, Saka Dönemi'nde **Alp Er Tunga** ve **Şu** destanı, Hun Dönemi'nde **Oğuz Kağan** destanı, Kök Türk Dönemi'nde **Ergenekon** ve **Bozkurt** destanı, Uygur Dönemi'nde ise **Türeyiş** ve **Göç** destanı yer alır.

4. Aşağıda verilen doğal destanlar ve yazarlarını eşleştiriniz.

a	Tasso	g	Çanakkale Şehitlerine
b	Ariosto	h	Genç Osman
c	Dante	ı	Üç Şehitler Destanı
d	Vergilius	c	İlahi Komedyası
e	Milton	b	Çılgın Orlando
f	Cahit Külebi	a	Kurtarılmış Kudüs
g	Mehmet Akif Ersoy	e	Kaybolmuş Cennet
h	Kayıklı Kul Mustafa	f	Atatürk Kurtuluş Savaşında
ı	Fazıl Hüsnü Dağlarca	d	Aeneis

5. Tanzimat I ve Servetifünun dönemlerini tabloda verilen özellikler açısından değerlendiriniz.

Tanzimat I		Servetifünun
Anlaşılır bir dil kullanma kaygısı	Dil / Anlatım	Ağır, süslü bir dil
Toplumsal/Yanlıştırılış, kölelik, cariye	Tema / Konu	Bireysel / Yalnızlık, karamsarlık, kaçış, bunalım
Toplum için sanat, halkı aydınlatma ve halka faydalı olma	Sanat Anlayışı	Sanat için sanat, bireysel konular
Romantizm	Edebi akım	Realizm - Natürizm
Namık Kemal Şinasi	Temsilci (iki kişi)	Halit Ziya Uşaklıgil Mehmet Rauf

6. Aşağıdaki ifadeler doğru ise (D); yanlış ise (Y) yazınız.

- Destanların oluşabilmesi için öncelikle o milleti derinden etkileyen bir olayın (savaş, göç, kıtlık vb.) yaşanması ve bunun dilden dile aktarılması gerekir.(D)
- Türk dili, edebiyatı ve tarihi için önemli bir kaynak niteliği taşıyan destanlar, Geçiş dönemi ürünlerindedir. (Y)
- Efsaneler; her türlü üslup kaygısından uzak, hazır kalıplara yer vermeyen, belirli biri inanın olduğu kısa anlatılardır.(D)
- Servetifünun döneminde yazılan romanlarda genel olarak mekân Anadolu'dur. (Y)
- Türk edebiyatında roman türünün Batılı anlamda ilk örnekleri Milli edebiyat döneminde verilmiştir. (Y)

7. Aşağıdaki cümleleri türleri açısından inceleyiniz.

***Koroğlu, Bolu Beyi'nin bahçesindeki çiçeklere imrenir ve bu duygusunu Ayvaz ile yakın arkadaşı Kenan'a söyler.

- Yapısına göre: **Bağlı cümle**
- Anlamına göre: **Olumlu cümle**
- Yüklemine göre: **Kurallı cümle**
- Yüklemine göre: **Fiil cümlesi**

***Senin bizim için ne fedakârlıklar yaptığını unutmuyor muyuz hiç?

- Yapısına göre: **Birleşik cümle**
- Anlamına göre: **Biçimce olumlu, anlamca olumsuz**
- Yüklemine göre: **Devrik cümle**
- Yüklemine göre: **Fiil cümlesi**

***Şimdi vapur biraz daha serbest ilerliyor, artık bu manzaralar evvelkinden çabuk uzaklaşıyor, ufkun sislerine boğuluyordu.

- Yapısına göre: **Sıralı cümle**
- Anlamına göre: **Olumlu cümle**
- Yüklemine göre: **Kurallı cümle**
- Yüklemine göre: **Fiil cümlesi**

***Akşamın bu vaktinde gene o hastalıklı sarı renk kapladı ortalığı.

- Yapısına göre: **Basit cümle**
- Anlamına göre: **Olumlu cümle**
- Yüklemine göre: **Devrik cümle**
- Yüklemine göre: **Fiil cümlesi**

8. Çıkmaz sokağın ağzında bir çeşme, bir de hayvanları sulamak için yalak vardı. Elime geçen çerçöple özene özene oyuncak bir kayık yaptım. Kayığı yalaktaki suyun üzerinde yüzünce dünyalar benim oldu. Onu elimle dürttüm olmadı. Yanağımı suya değdirerek başımı kayık düzeyine eğdim; tatlı sert bütün paketinin kâğıdından yapılmış yelkene üfledim. Gemim suların üzerinde kaydı. Hemen yalağın öte tarafına koştum. Kayık bana doğru geliyor, yani ilerliyordu. Siftah olarak ileriye gitmek ve gerilerden ayrılmak sevincini tadıyordum. Kayığı seyretmeye öyle dalmıştım ki kayık burnumun üstünde baştan kara etti. Onu hemen döndürdüm. Durmamacasına üfledim. Başım fırlı fırlı dönüyor, kulaklarımda yüzlerce ziller çınlıyordu. Gemim bütün yelkenlerini doldurmuş açık denizlerde koskocaman bir kelebek gibi kayıyordu. O sırada güneş battı. Ortalık karardı. Sokaklardan el ayak çekildi. Farkında olan kim? Kendimi lodos rüzgârının ta kendisi sanıyordum. Yanaklarımı körpe ciğerlerimin bütün gücüyle şişirip sağanak sağanak esiyordum. Pruva direği, sözü küçümseyerek dalgın eda ile işaret veren bir el gibi sağa sola eğiliyordu. Direk ucu yıldızdan yıldıza gidip geldikçe içimde yeni yeni uyanan bir musikiye tempo tutuyordu. Koca gemim, sendeleyeni yıldızlar arasında kapkara bir uçurum kadar mağrur ilerliyordu. Ne var ki artık soluğum tükeniyordu. İşte bunun için, "Rüzgâr kesiliyor! Artık camadanları çözünüz!" diye ciyak ciyak bağırdım. (Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.)

- Metinde hâkim olan bakış açısı nedir?

Kahraman Bakış Açısı

- Metnin teması nedir?

Yalnızlık ve çaresizlik

- Metinde hangi akımın ya da akımların etkisi vardır?

Romantizm ve realizm

